

Reactie Diabetes Fonds op contourennota 'Zorg voor de Toekomst'

Aanleiding

Het Diabetes Fonds is positief over de toegenomen maatschappelijke en politieke aandacht voor het onderwerp preventie, die ook in deze discussienota is terug te zien. Want door in te zetten op het voorkomen van (chronische) ziekten kunnen veel jaren in goede gezondheid worden gewonnen en kunnen de stijgende zorgkosten worden beperkt. Voeding en leefstijl spelen hier een essentiële rol bij.

Wat ons betreft ligt hier een belangrijke rol voor de overheid. De afgelopen jaren hebben immers laten zien dat wanneer overgelaten aan de markt, de ongezonde keuze makkelijker is dan de gezonde. Suikerrijke producten worden tegen stunt prijzen aangeboden, terwijl gezond eten niet goedkoper wordt. Leefstijlprogramma's zijn nog onvoldoende toegankelijk. Het is daarom aan de overheid om in te grijpen om consumenten te helpen kiezen voor een gezonde leefstijl. Hierbij horen prijsmaatregelen op ongezonde producten en een aanvullende inzet op de zogenaamde Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI). De contourennota is de uitgelezen kans om van koers te veranderen: van ziekteprikkels naar gezondheidsprikkels.

Urgentie

Iedereen kan diabetes krijgen, ongeacht leeftijd, leefstijl of achtergrond. En dat overkomt ook steeds meer Nederlanders. Vaak is diabetes het begin van allerlei ernstige gezondheidsproblemen.

Het aantal Nederlanders met diabetes stijgt in een alarmerend tempo:

- Inmiddels hebben 1,2 miljoen Nederlanders diabetes.
- Zeker de helft van hen krijgt complicaties zoals hart- en vaatziekten, schade aan het zenuwstelsel, maar ook aan ogen, nieren en voeten.
- Per week krijgen gemiddeld 1.000 Nederlanders de diagnose diabetes
- Van de huidige volwassen Nederlanders van 45 jaar en ouder krijgt naar verwachting 1 op de 3 in de toekomst diabetes type 2.
- Zo'n 109.000 Nederlanders leven met diabetes type 1.
- 1,1 miljoen Nederlanders hebben diabetes type 2 en naar schatting loopt er een even groot aantal mensen met prediabetes rond. Bovendien heeft de helft van de Nederlanders overgewicht, een verhoogd risico voor diabetes type 2.
- In 2016 'kostte' diabetes ruim 6 miljard euro aan directe zorg, complicaties en arbeidsverlies. Naar verwachting loopt dit de komende twintig jaar op tot bijna 8 miljard euro. Door de hoge kosten, het persoonlijke leed en de bedreiging voor de volksgezondheid is diabetes daarmee een zware last voor de maatschappij.

Stimuleer de gezonde keuze

De gezonde keuze is niet de makkelijke keuze. De consument maakt zijn keuze vaak op basis van onvolledige informatie en wordt door middel van kortingsacties verleid om juist voor een ongezond product te kiezen. Zo blijkt dat maar één op de vijf supermarktaanbiedingen past binnen de Schijf van Vijf¹ en dat bijna driekwart van de kinderproducten in supermarkten niet in een gezond voedingspatroon voor kinderen past.² Dit laat zien dat de samenstelling en het aanbod van producten niet slechts aan de markt kan worden overgelaten.

Het Diabetes Fonds ondersteunt daarom van harte de beleids optie om overheidsmaatregelen te nemen om een gezonde leefstijl aantrekkelijker te maken, inclusief prijsmaatregelen. Het

¹ <https://www.trouw.nl/nieuws/supermarkten-hebben-vaker-ongezonde-aanbiedingen-dan-gezonde-maar-is-dat-erg~be1f39bd/>

² <https://www.unicef.nl/nieuws/2020-09-01-70-procent-van-de-kinderproducten-in-supermarkten-is-onverantwoord>

Diabetes Fonds pleit ten eerste voor strengere eisen als het gaat om de samenstelling van producten. In het nieuwe systeem voor productverbetering zouden er jaarlijkse onafhankelijke reductiedoelen moeten komen voor zout, verzadigd vet en suiker. De afspraken gemaakt in het Nationaal Preventieakkoord vormen een goede eerste stap, maar de ontwikkelingen op het gebied van overgewicht gaan te langzaam, zo erkent ook het RIVM.

Daarnaast pleit het Diabetes Fonds voor invoering van een zogenaamde 'suikertaks' ofwel prijsdifferentiatie op suikergehalte. Verschillende onderzoeken tonen aan dat dit een effectieve maatregel is, die die 202.809 jaren in goede gezondheid kan opleveren én zorgkosten kan helpen besparen.³ Ook het RIVM stelt dat dat een suikertaks de verkoop van suikerhoudende dranken kan verlagen en dat producenten het suikergehalte in suikerrijke dranken aanpassen.⁴ Door middel van deze maatregel worden consumenten verleid om eerder een gezondere keuze te maken. Dit is met name het geval onder de grootste suikerverbruikers – jongeren tussen de 13 en 21 jaar.

Zorg voor een gezonde omgeving

Een gezonde omgeving maakt deel uit van het stimuleren van een gezonde leefstijl. Naast prijsmaatregelen voor ongezonde producten spelen ook de beschikbaarheid van gezonde voeding en genoeg gelegenheid voor sport en beweging een belangrijke rol in het voorkomen van diabetes. Dit betekent dat wij onze omgeving hier op moeten inrichten.

Dit jaar zullen gemeenten aan de slag gaan met de lokale implementatie van Preventieakkoorden, een significante stap om een gezonde leefstijl te bevorderen. Zij verdienen steun van de overheid om dit tot een succes te brengen. Het lijkt het Diabetes Fonds een verstandige maatregel om hiertoe de uitkering uit het Gemeentefonds te vergroten.

Ook de in de nota voorgestelde beleids optie 'Gezondheid op werk' kan op onze steun rekenen. De werkplek maakt een onmiskenbaar deel uit van de dagelijkse omgeving van mensen, dus de voeding die in de kantine wordt aangeboden kan voor een belangrijk deel de gezonde keuze stimuleren. Het Diabetes Fonds kijkt met interesse naar maatregelen om werkgevers te stimuleren dit ook door te voeren in hun beleid.

Help mensen hun leefstijl te verbeteren

Tot slot moeten mensen de handvatten worden geboden om hun leefstijl aan te passen, als zij klachten hebben ten gevolge van ongezonde gewoonten. Hiervoor bestaat al een instrument dat uit de zorgverzekering wordt vergoed: de Gecombineerde Leefstijlverzekering (GLI). Hier wordt echter nog weinig gebruik van gemaakt. Mensen zijn nog niet bekend met het instrument, er zijn geen GLI-aanbieders in de buurt en zorgverzekeraars contracteren leefstijlinterventies nog te weinig. Het gebruik is weliswaar stijgende, maar betreft toch nog maar 7.000 mensen in 2020.⁵

Onder de beleids optie van het Bevorderen van de eigen regie wordt geconstateerd dat leefstijlinterventies een belangrijke rol kunnen spelen. Wij roepen daarom op tot meer (wetenschappelijk) onderzoek naar kansrijke leefstijlinterventies en hogere contractering van de GLI door zorgverzekeraars. Op deze manier komt de GLI voor een bredere groep beschikbaar.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/04/20/bmh-2-naar-een-toekomstbestendig-zorgstelsel>

⁴ <https://www.rivm.nl/publicaties/suikertaks-vergelijking-tussen-drie-europese-landen-kenmerken-en-effecten-van-belasting>

⁵ <https://www.rivm.nl/nieuws/7000-mensen-werken-aan-hun-gezondheid-met-gecombineerde-leefstijlinterventie#:~:text=Met%20de%20gecombineerde%20leefstijlinterventie%20werken,januari%202019%20onder%20de%20basisverzekering.>